

LOUIS ZAMPERINI

★ ★ ★

DON'T GIVE UP

*Levenslessen
van een overlever*

DON'T GIVE UP

*Levenslessen
van een overlever*

LOUIS ZAMPERINI EN DAVID RENSIN

Inhoud

☆☆☆

Woord van de coauteur IX

Voorwoord XIII

Loop voor je leven

De huisregels 3

Iedereen kan zijn of haar leven een wending geven 5

Het verschil tussen aandacht en erkenning heet eigenwaarde 19

Het gaat niet om hoe je wint, maar om hoe je verliest 22

Prijs de race niet voor je hem gewonnen hebt 25

Wees voorbereid

Voorbereiden is overleven 33

Mijn overlevingskit 37

Vertrouw op je kennis 40

Blijf mentaal scherp 44

Vergeet niet zo nu en dan te lachen 49

Geef niet op en geef niet mee

Je karakter, dat ben jij 57

Laat niemand ooit je waardigheid afnemen 64

Haat is iets waar je voor kiest 66
De ware definitie van een held 68

Het gaat om je houding

Blijf altijd hopen 73
Vraag niet 'Waarom?' Vraag 'Wat nu?' 75
Jij bepaalt hoe je tegen je lot aankijkt 78
Het geheim van dankbaarheid 80

De oorlog voorbij, maar niet de strijd

Je kunt niet wegvlugten (of -zeilen) van jezelf 85
Laat vitale details niet aan een ander over 111

Er is een antwoord op iedere vraag

Geen zilveren randje zonder wolk 119
Weet wanneer je hebt gedaan wat je kon 130
De gangster en de genade 136

Teruggeven

Help een kind, organiseer een kamp! 145
Vang hun aandacht 153
Begin met luisteren 156
Competentie is de sleutel tot zelfrespect 159
Mijn persoonlijke beloning 161
De nooit eindigende missie 163

Wat ik heb geleerd

Daag jezelf uit 171
Leer je aan te passen 177
Toewijding en doorzettingsvermogen werpen vrucht af 180
Je bent zo oud als je je voelt 182
Gratis adviezen 185

Lessen van de Olympische spirit

Het gaat over mensen 191

Je moet trainen om de vlam te dragen 192

Vergeven is de genezende factor 196

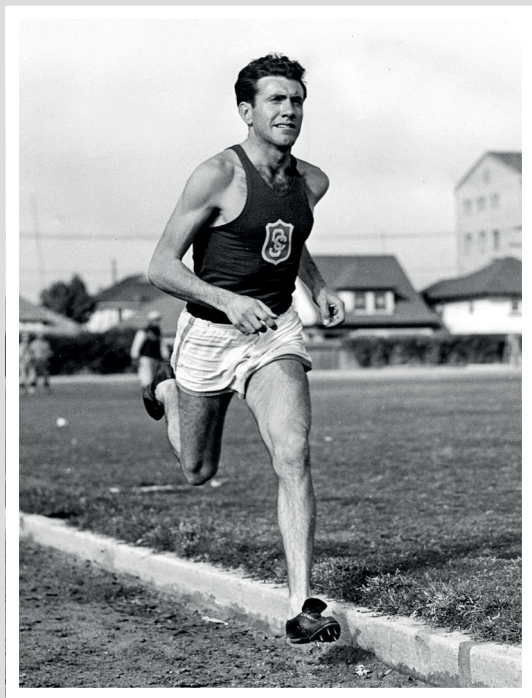
‘Zo wil ik herinnerd worden!’

Een dienstbaar hart 205

Nawoord 207

Dankwoord 214

Loop voor je leven

*Zamperini aan het hardlopen op het parcours van de USC
(Universiteit van Zuid-Californië)
1938, het jaar waarin hij het NCAA mijlrecord van 4.08,03 vestigde.*

De huisregels

☆☆☆

Mijn vader huldigde deze regel: eerst betalen we onze rekeningen, dan kopen we eten.

Iedereen heeft een gedragscode nodig om op koers te blijven, vooral in roerige tijden, als we om te overleven allemaal een steentje moeten bijdragen voor het hogere doel, voor het gezin of voor de groep.

Wij woonden aan de Grammercy Street in Torrance, Californië. In de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw was dat een kleine industriestad aan de zuidkant van Los Angeles. Er waren daar meer akkers dan huizen; de gerst groeide er ruim een meter hoog.

Het wemelde van de konijnen, eenden en moerasvogels op het open land, en in de oceaan van de zeeoor; het ‘armenvoedsel’. Als we krap zaten werd ik eropuit gestuurd om iets te vangen of te schieten voor het avondeten. Het was voor ons allemaal een goede les: inspringen en een steentje bijdragen. Iedereen in ons gezin wist dat we offers moesten brengen om te overleven.

Ik had allerlei baantjes die me een grijpstuiver hier en een kwartje daar opleverden. Als ik de hele dag met de ijsco-man meeding verdiende ik vijftig cent in acht uur. Voor een kwartje karnde ik de boter op de melkfabriek. Ik gaf alles aan mijn moeder zodat we het konden uitzingen tot mijn va-

der aan het eind van de week zijn loon kreeg. We deden veel met een kwartje. Als Bruin het kon trekken kochten we een waterijsje bij de ijsventer, die met zijn karretje de hele stad doorkruiste. Wat een feest was dat. Mijn favoriete smaak was grapefruit.

Mijn moeder was streng maar rechtvaardig. Ze werkte hard en bracht haar kinderen tussen de bedrijven door belangrijke normen en waarden bij. Voor we 's morgens naar school gingen moesten we altijd een karweitje doen; zo wendden we al op jonge leeftijd aan meehelpen en samenwerken.

Ze kon ook fantastisch koken. Toen we het wat beter kregen zette ze 's avonds twee hoofdschotels op tafel. We deden ons allemaal tegoed. Iedereen was vrolijk. Na het eten maakten we een ommetje in de buurt en babbelden wat met elkaar en met de bureu. En we maakten muziek: mijn moeder speelde viool, mijn vader gitaar en mandoline. Louis, de broer van mijn moeder, speelde zo ongeveer alles. Hij zat in het orkest van de *Lurline*, het cruiseschip dat op en neer pendelde tussen Los Angeles en Honolulu. Mijn broer Pete en ik speelden geen van beiden een instrument, maar we konden wel zingen.

Als het geld op was gingen Pete en ik soms naar het strand, maar niet om te vissen. Ik had een zeef gemaakt waarmee we in het zand groeven, in de hoop wat kleingeld te vinden. We kropen over de grond onder het klimrek op school; misschien dat iemand zijn lunchgeld was verloren. Daarna speurden we het hele schoolplein af. Als we geluk hadden leverden deze acties vijftig cent op.

Natuurlijk hielden we niets voor onszelf. Dat was tegen de familieregels: allen voor een en een voor allen.

Iedereen kan zijn of haar leven een wending geven

☆☆☆

Ik was een kwal van een kind. Serieus.

Oké, ik hielp mee thuis, maar ik was ongedurig en rebels (en erger dan dat); mijn gedrag was echt een plaag voor mijn familie en dwong mij uiteindelijk tot een van de belangrijkste keuzes van mijn leven.

Ik had altijd problemen: met mijn vader en moeder, met mensen uit de buurt, op school, met de politie; *als* ze me te pakken kregen tenminste. Ik had geweldige ouders, prima zussen en een fantastische broer, die mij altijd wilden helpen om in het rechte spoor te blijven. Maar ik bleef manieren zoeken en vinden om in de nesten te raken, voornamelijk om vast te stellen of ik er ook weer uit kon komen. Ik gooide het erop dat ik nou eenmaal avontuurlijk was aangelegd. Ik wilde alles proberen.

Als ik terugkijk, realiseer ik me dat ik ook een groot probleem had met mijn zelfbeeld.

Toen ik heel jong was, sprak ik nog geen Engels. Hoewel ik in Amerika geboren was, spraken mijn ouders thuis Italiaans en ik dus ook. In de eerste klas ben ik blijven zitten omdat ik de onderwijzer niet kon volgen. Mijn Engels was zo houterig dat hij tegen mijn ouders zei dat we thuis echt

op Engels moesten overgaan om mij te helpen. Het grappige is dat ik nu, jaren later, geen woord Italiaans meer spreek.

Omdat ik me zo slecht verstaanbaar kon maken, werd ik gepest. Ik zag de pauzes met angst en beven tegemoet. De andere kinderen groeften om me heen, treiterden me, sloegen en stompten me, tot ik uit pure frustratie een lawine van Italiaanse verwensingen lanceerde. Dat vonden ze erg grappig.

Verder vond ik dat ik er gek uitzag. Ik verfoeide mijn benen, mijn grote oren en vooral mijn haar. Dat was zwart en krullerig, en ik wilde het graag een stuk steiler hebben. Voor ik naar bed ging maakte ik het nat, bracht het in model en sliep met een nylonkous over mijn kop. Haalde niets uit.

Omdat ik zoveel tijd aan mijn haar spendeerde om er net zo uit te zien als de andere jongens, had iedereen die ook maar een plukje aanraakte een ernstig probleem. Ik heb zelfs een keer een meisje geslagen dat aan mijn haar zat; al moet ik zeggen dat ik niet wist dat het een meisje was. Ik voelde iets, draaide me om en mepte zonder te kijken. Gelukkig schampte de klap grotendeels langs haar heen.

Mijn oudere broer Pete had mee kunnen doen met het geplaag, maar in plaats daarvan hielp hij me. Hij was laaiend enthousiast over het idee om 's nachts die nylonkous te dragen. We experimenteerden met nog meer manieren om mijn haar in bedwang te krijgen, bijvoorbeeld olijfolie. (Later, op het dieptepunt van mijn sociale isolement, kauwde ik op rauwe knoflook om de kinderen op afstand te houden. Het enige wat er nog aan mij ontbrak waren gestoofde tomaten, kruiden en een steelman.)

Gevechten op school waren aan de orde van de dag en

meestal verloor ik. Mijn vader werkte als machinist bij de Pacific Electric Railroad en hij maakte een set loden gewichten voor mij, waarmee hij me leerde boksen. En hij zorgde voor een stootkussen. Ik omarmde het alsof het een reddingsboei was. De eerste de beste keer dat ik getreiterd werd, sloeg ik terug. Keihard. Toen won ik.

Toen ik zes was begon ik te roken. Een groot deel van de volwassenen waar we tegen op moesten kijken rookte, dus het is logisch dat ik er nieuwsgierig naar was. Ik kan me de eerste keer nog levendig herinneren. Ik liep naar school toen ik iemand een peuk uit zijn autoraampje zag gooien. Ik raapte hem op en nam mijn eerste trekje, benieuwd waar dat roken nou eigenlijk over ging. Ik kreeg wat in mijn longen, hoestte en werd duizelig.

Maar het was wel lekker. Sindsdien hield ik iedere passerende auto in de gaten. Als iemand een peuk naar buiten gooide, griste ik hem van de weg. Thuis speurde ik naar peuken tussen het afval en ik liep met gebogen hoofd de lounges van hotels binnen om uitgedrukte sigaretten uit de asbakken te redden. Ik heb maar één keer op tabak gekauwd, in de klas. De docent dacht dat het kauwgum was en gebood mij het uit te spugen, maar in plaats daarvan slikte ik het in. Ben zo ziek als een hond geweest.

Toen ik in groep 3 zat kreeg het hoofd van de school genoeg van mijn slechte gedrag. Hij legde me over de knie en gaf me ervan langs met een grote riem die aan de muur van zijn kantoor hing. 's Avonds zagen mijn ouders de paarsach-

tige striemen en vroegen wat er was gebeurd. ‘Het hoofd heeft me geslagen’, zei ik.

‘Waarom?’ vroeg mijn moeder, en begon me te strelen.

‘Hij betrapte me op roken.’

Het was meteen gedaan met hun medeleven. Ik weet niet wat ik anders verwacht had, maar mijn vader legde me over zijn knie en deed de afstraffing van de rector nog eens dunnetjes over. Ik jankte niet. Ik stopte ook niet met roken.

Toen ik wat ouder was stuurde oom Louis me soms naar de winkel met een briefje: ‘Geef mijn neefje asjeblieft een pakje Chesterfields mee.’ Hij gaf me geld, ik toonde het briefje en de bediende gaf me de sigaretten mee. Het spreekt voor zich dat ik mijn eigen sigaretten wilde in plaats van ze uit asbakken en van de straten te graaien, dus je kunt wel raden wat ik deed: de handtekening van mijn oom op mijn zelfgeschreven briefjes nabootsen.

Maar de tweede keer hadden ze me door. De eigenaar van de winkel had een briefje van mijn oom bewaard, vergeleek het handschrift en belde mijn moeder. Ik werd gestraft en zon op een manier om het die rat betaald te zetten.

Aan weerszijden van zijn winkel stonden fabriekachtige gebouwen. In de zomer kon het zo heet zijn dat veel winkel-eigenaars ’s avonds hun zaken niet sloten, maar een groot stalen rooster voor de deuren plaatsten zodat het binnen door de koele lucht wat kon ventileren. Toen er op een zondag niemand aan het werk was, ging ik met mijn hengel naar het snoepwinkeltje en regelde een kameraad om op de uitkijk te staan. Het metalen hek was naar beneden, maar de deur stond wagenwijd open. De display met snoep en sigaretten bevond zich op ongeveer tweeënhalve meter afstand

van de dorpel en ik ‘viste’ naar van alles en nog wat terwijl mijn makker op voetgangers en passerende auto’s lette. Dit deed ik iedere zondag, tot mijn moeder argwaan kreeg, mijn voorraadje vond en de winkeleigenaar belde, die de politie inschakelde.

De politiemensen, die mijn ouders kenden en erg op ze gesteld waren, matsten mij meer dan ik verdiende. Ik deed mijn voordeel met hun goede bedoelingen door onverstoort op het slechte pad door te gaan. De politie hield een soortgelijke preek als ik van mijn ouders ook al had gehad en daarmee was de kous af.

Toen ik misdienaar was geworden had ik heel snel door waar de priester zijn wijnvoorraad bewaarde en voegde alcoholgebruik aan mijn lijstje met slechte gewoonten toe. Ik werd de bendeleider van mijn makkers. Ze noemden mij ‘het Brein’ omdat ik altijd wist hoe we met van alles konden wegkomen. We stalen drank van de illegale stokers, die toevallig onze burens waren. Tijdens de Drooglegging en de Grote Depressie brouwden ze een partij, verkochten het grootste deel om de eindjes aan elkaar te kunnen knopen, en dronken de rest op. Je kon het spul ruiken als je door de straat liep. De politie dus ook. Onze burens, de Winklers, verborgen een groot vat bier achter een gordijntje onder hun gootsteen. Als iedereen op zaterdagavond naar de film was, braken wij bij hen in en bedienden onszelf.

Soms namen we onze buit mee naar het strand, maar nadat we in Hermosa betrapt waren op het drinken van alco-

hol, verzon ik een list. Ik was toen waarschijnlijk een jaar of dertien. Ik had een parttime vakantiebaantje bij de plaatselijke zuivelfabriek. Ik organiseerde een lege melkfles, deed er wat witte verf in en schudde de fles heen en weer, zodat de binnenkant een verflaagje kreeg. Daarna zette ik hem op zijn kop op een krant, liet het zaakje een nacht zo staan en legde de fles de volgende ochtend op het platte dak te drogen. Toen we weer naar het strand gingen vulden we de fles met onze gestolen alcohol en lagen te tolleren in het zand. De strandwachten dachten dat we nette jongetjes waren die gezonde volle melk dronken.

Melk zou inderdaad een goede begeleider zijn geweest bij de taarten die we bij de Meinzner's Pie Shop hadden gekaapt. Ook deze truc was als een soort wraakactie in mijn bovenkamer ontsproten. Omdat de winkels op zondag dicht waren, gaven de marktkooplieden of restauranthouders op zaterdag tegen sluitingstijd soms eten dat over of van mindere kwaliteit was, weg aan armen of behoeftigen die daar aan de achterdeur om kwamen vragen. Toen wij op de markt kwamen opdagen had niemand meer iets over en daarom gingen we naar Meinzner en vroegen de eigenaar of hij nog restanten had die anders weggegooid zouden worden. Hij reageerde aangebrand en sloeg de deur in ons gezicht dicht.

Ik was nijldiger dan een spin.

Ik paste mijn snoep- en sigaretteninstrument aan door er een metalen draad met hoekig uiteinde aan te bevestigen. Ik wurmde de draad behoedzaam door het metalen scherm en wist de deur open te krijgen. We zochten een paar taarten uit, die we in onze schuilplaats op Tree Row soldaat maakten. Iedereen had een voorkeur voor appel, maar ik hield meer van kersen.

Het was zo'n succes dat een andere jeugdbende hetzelfde foefje probeerde uit te halen, waarbij de kinderen betrappt werden. Ze snoefden dat het de vorige keer wel gelukt was. De arrestatie haalde de voorpagina van het lokale dagblad: 'Dieven Meinzner's Pie Shop op heterdaad betrappt'. We wachtten twee dagen en haalden toen nog een paar taarten op, om de politie duidelijk te maken dat ze het verkeerde stelletje te pakken hadden. Het artikeltje in de Torrance was nu een stuk kleiner: 'Weer ingebroken bij Meinzner's Pie Shop'.

Mijn familieleden moeten gewanhoopt hebben dat ik ooit op het rechte pad zou komen.

Mijn ouders waren katholiek, maar ze gingen niet naar kerk. Als de priester aan de deur om geld kwam vragen en ze niets konden missen, deden we alsof er niemand thuis was.

Soms ging ik alleen naar de kerk. Ik was een keer te laat omdat ik had lopen treuzelen. Toen ik bij de kerk kwam, was het bomvol. Ik vond ergens achterin nog een plekje. De priester liep op me af, gaf me een draai om mijn oren en zei: 'Naar huis jij en haal een briefje van je moeder met uitleg waarom je te laat bent.'

Ongelooflijk, wat was ik kwaad. Ik kon hem wel slaan. Maar ik ging naar huis.

'Ik ga er nooit meer heen', zei ik tegen mijn moeder. In plaats daarvan ging ik met een maat naar zijn baptistengemeente. Het kerkgebouw had ook een klokkentoren. Op een dag vond ik een hele spoel met ijzerdraad en voor de gein

klom ik in de toren, bond de draad aan de klok en liet het uiteinde naar beneden vallen. Dat verborg ik in een peperstruik die er vlakbij stond. Toen het donker was sloop ik ernaartoe en trok uit alle macht aan de draad. Dingdong! Dingdong! Er ging overal licht aan in de huizen. Mensen stoven de stoep op. Een vrouw gilte: ‘Mama mia! Een wonder!’

De brandweer kwam en even later de politie. Ik was toen al in geen velden of wegen meer te bekennen.

Ik had dus allerlei kattenkwaad in de aanbieding.

Ik schoot eens een stier in zijn ballen met mijn BB-gun en een hond die me aanviel toen ik kranten rondbracht. Ik bestookte de meisjes op school royaal met klodders spuug en belandde maar al te vaak in de hoek vanwege alle deining die ik veroorzaakte. Toen ik een keer ten onrechte was gestraft voor spuugklodders die niet uit mijn mond kwamen, pakte ik de onderwijzeres terug door na schooltijd de banden van haar auto leeg te laten lopen.

En zo kan ik nog wel even doorgaan.

Vergeleken met wat de tieners van tegenwoordig moeten uithalen om echt in de nesten te komen, lijkt alles wat ik uitvrat maar kinderspel. Maar toen begon ik ernstiger te ontsporen.

Ik pikte gebak uit een bakkerswagen en de knul die de kar bestuurde ging naar de politie. Ik moest alles betalen wat ik had weggenomen. Toen zon ik op wraak. Ik vatte post bij het Torrance Theater en confronteerde hem toen hij en zijn vriend daar weggingen. We stelden ons midden op straat tegenover elkaar op. Een gezamenlijke vriend bood aan mijn plaats in te nemen omdat de chauffeur dertig pond zwaarder was dan ik, maar ik wist dat deze jongen er niet vol in zou

gaan en dat iedereen er goed van af zou komen. Ik had echter een rekening te vereffenen. ‘Nee, laat maar’, zei ik dus en stortte me op de chauffeur. Na een hele serie stompen stopte het gevecht toen ik hem tegen de grond sloeg, waarna hij in een greppel rolde en daar bloedend bleef liggen. Ik ging naar huis, helemaal onder het bloed. Mijn moeder dacht dat ik gewond was. Ze begon te gillen en onmiddellijk kwam mijn vader eraan stormen. Ik mompelde een verontschuldiging en ze lieten me met rust.

Als je in een gevecht zit denk je geen seconde aan de verwondingen die je toebrengt of dat iemand wel dood kan gaan. De volgende ochtend zat het me dwars hoe erg ik die chauffeur in elkaar geslagen had. Er was zo veel bloed. Ik bleef me zorgen maken over wat ik wellicht had aangericht. Ik dwong mezelf om terug te gaan naar de plaats van het gevecht. Ik hoopte dat hij er niet meer lag. Natuurlijk lag hij er inderdaad niet meer, en twee dagen later zag ik hem weer rijden in zijn bestelbusje met een bijna onherkenbaar, opgezwollen gezicht. Het was een opluchting dat hij nog leefde. Mijn onrust maakte plaats voor een flinke kik: ik had hem echt goed te grazen gehad.

Voor Collier, de politiechef van Torrance, was dit de limit. Hij besloot dat hij nu een daad moest stellen en nam me mee naar de plaatselijke bajes. We stonden een paar minuten stil voor een van de cellen. Toen zei de chef: ‘Louie. Wat doe jij normaal gesproken op zaterdag?’

‘Dan ga ik naar het strand’, antwoordde ik.

Hij knikte naar de twee gevangenen achter de tralies ‘Als je daar zit, kun je dat strand wel vergeten.’

De boodschap landde, maar op een andere manier dan de chef had bedoeld. Ik besepte dat ik slimmer moest zijn als ik rottigheid uithaalde, zo slim dat ik niet gesnapt werd. Een paar dagen later stapte ik achter een boom vandaan en slingerde een politieman een handvol tomaten in zijn gezicht. Toen zette ik het op een lopen en was uit beeld voor hij weer uit zijn ogen kon kijken.

Dat was nog maar het begin. Ik ontdekte het wondere feit dat met onze huissleutel ook de achterdeur van het gymlokaal in onze school van het slot ging. Nu konden mijn vrienden en ik daar basketballen zonder dat we het verschuldigde tarief van een kwartje hoefden te betalen. Maar iemand speelde voor klikspaan, de sloten werden vervangen en ik was weer aan de beurt.

Iedereen die mij tot nog toe had verdragen was nu helemaal klaar met me. Mijn ouders en Pete hadden genoeg van de constante stroom agenten aan de voordeur. De chef van de politie en het hoofd van de school wisten zich geen raad meer met mij. En ik moet heel eerlijk zeggen: het interesseerde me weinig. Op één detail na: ik wilde niet het etiket ‘gedragsgestoord’ opgeplakt krijgen. Het waren toen andere tijden en serieus oncorrigeerbare kinderen konden in een internaat worden gestopt en mogelijk zelfs gesteriliseerd, om te voorkomen dat ongewenste trekjes aan volgende generaties doorgegeven zouden worden. Een destijds gangbare vraag (die tegenwoordig niet meer gesteld wordt) luidde: ‘Komt er waanzin voor in de familie?’

Op dat gebied zijn er gelukkig grote vorderingen gemaakt. We zijn van ver gekomen.

Maar ik vroeg me wel af of het geen tijd was om te veranderen. Kon ik mijn leven een wending geven?

Mijn broer Pete stond altijd achter mij. Hij deed wat hij kon om een positieve invloed op me uit te oefenen. Maar hij was zo'n braaf kind dat ik in de verste verte niet aan hem kon tippen. Ik weet niet precies waarom ik dacht dat dat moest. Waarschijnlijk omdat ik wist dat, vergeleken met Pete, ik verre van oké was. Hij haalde nooit kattenkwaad uit. Hij was altijd het perfecte zoontje en het perfecte broertje. Er zijn kinderen die dat haten, een perfect broertje of zusje. Maar ik was dol op hem; onvoorwaardelijk.

Trouwens, als ik iets goed probeerde te doen, kwam het als een boemerang op mijn hoofd terug, zoals die keer dat mijn ouders naar San Pedro moesten. Terwijl zij weg waren schrobde ik de keukenvloer. Toen mijn vader en moeder weer thuiskwamen riepen ze uit: 'Kijk nou eens! Pete heeft de keukenvloer geboend!'

Ik hield me stil. Pete zei: 'Dat heb ik niet gedaan, maar Louie.' Maar ik trok me die primaire reactie van mijn ouders wel aan.

Terwijl mijn ouders, de politie en de mensen op school met mij in hun maag zaten, nam Pete mij mee naar de plaatselijke metaalfabriek. De arbeiders zagen er verhit, moe en stoffig uit. 'Mensenkinderen, wat een rotbaan. Hier wil ik niet tussen terecht komen.'

'O? Dit is precies waar jij terecht zult komen, omdat jij niet van aanpakken weet', zei Pete.

Dat visioen van mijn mogelijke toekomst, in combinatie met de angst als een hopeloos geval te worden weggezet, schudde in mij het besef wakker dat ik misschien, heel misschien, de verkeerde afslag had genomen.

Iedereen vond dat ik nog één kans moest krijgen.

Die hield in dat ik met een schoolsport mee moest gaan doen.

Voor voetbal was ik te klein. Daarom schoof het hoofd van de school mij in het hardloopteam voor de zeshonderd meter. Als ik meedeed, zouden al mijn uitspattingen door de vingers gezien worden. ‘Als hij die kans krijgt, ontdekt hij misschien andere manieren om aandacht en erkenning te krijgen’, zei Pete.

Het was een onweerstaanbaar vooruitzicht om met een schone lei aan de derde klas van de middelbare te beginnen. Het enige wat ik hoefde te doen, was hardlopen. ‘Als jij erop staat, doe ik het’, zei ik tegen Pete.

‘Niemand zal jou ergens toe dwingen’, antwoordde mijn broer. ‘Je bent oud genoeg om een beslissing te nemen. Je kunt doorgaan met dit verziekte leven en in de gevangenis of de metaalfabriek belanden, of je kunt gaan hardlopen en proberen iets te bereiken.’

Het enige wat ik hoefde te doen, was hardlopen. Niemand verwachtte dat ik zou winnen. Bij mijn eerste race stelde ik niet teleur. Ik kwam als laatste over de streep; uitgeput, overal pijn, hijgend door het roken. Ik bezwoer mezelf dat ik nooit meer mee zou doen. Maar een week later moest ik weer. Het was net zo’n beproeving, met dit verschil dat mijn klasgenoten mij aanmoedigden toen ik een andere hardloper inhaalde. ‘Zet ‘m op Louie!’ Ik had me niet gerealiseerd dat iemand mijn naam

wist. ‘Zet ‘m op Louie!’ Die keer eindigde ik als derde.

Na die wedstrijd wist ik dat ik voor een ingrijpende beslissing stond. Wat wilde ik worden; een doodloper of een hardloper? Ik genoot van de nieuwe erkenning die de atletiek met zich meebracht, maar was dat het waard? Ja. Dat was het. Ik begon te trainen met dezelfde ijver die ik voor het uithalen van rottigheid aan de dag had gelegd.

Het duurde nog een paar wedstrijden, maar ten slotte won ik en bleef ik winnen. Niemand was zo verrast als ik, en tegen die tijd was het een obsessie geworden. Ik kwam in de All-City Finals en werd vijfde. Niet slecht voor een joch dat liever een andere weg had gekozen, maar van plan was zijn huid te redden.

Dankzij Pete, die mij de juiste kant op coachte, en mijn eigen groeiende ambitie, sloeg ik aan het hardlopen en niet veel later aan het winnen. En ik zette mijn leven op z’n kop. Pete hielp me door samen met mij te trainen, wat inhield dat hij vlak achter mij fietste en mijn achterwerk bewerkte met een zweep opdat ik de gang erin zou houden.

Ik zat nog op de middelbare school toen ik in 1934 het nationale schoolrecord van 3.17 op de 1200 meter brak. Pete zei toen dat ik wel voor de mijl kon gaan, dat was maar één ronde extra. ‘Maar als je op die afstand de snelste wilt worden, moet je overal hardlopen’, zei hij er achteraan. ‘Als het parcours op school te modderig is, moet je om het huisblok gaan rennen.’ Wat ik dan ook deed, in mijn gewone kleren. ‘En sla nooit een training over. Als er een zandstorm staat, knoop je maar een zakdoek voor je mond en ga je trainen. Als het regent idem dito.’ Het sneeuwde nooit in Torrance. Dat was tenminste iets.

Toen de zomervakantie aanbrak was ik altijd en overal aan het hardlopen. Ik rende, rende en rende. Ik lifte niet naar het strand, maar legde de zes kilometer van Torrance naar Redondo hardlopend af. Ik rende drie kilometer over het strand en daarna de zes kilometer terug naar Torrance. Ik ging zelfs in looppas voor mijn moeder naar de winkel. Ik hield van de bergen, dus pufte ik daarheen in mijn oude Dodge, bouwjaar 1926, en spurte rond het Crystal Lake. Ik sprong over stroompjes, omgevallen bomen en ratelslangen. Met halsbrekende snelheid joeg ik de heuvel af.

Ik deed die hele zomer niets anders dan hardlopen en zonder erbij stil te staan, bouwde ik een verbluffend fysiek uithoudingsvermogen op waar iedereen zich over verbaasde toen ik maar bleef winnen.

Ik zal een geheimpje verklappen. Een parcours rennen vond ik tamelijk zinloos omdat je altijd eindigde op de plek waar je was begonnen. Het voelde veel beter om in de vrije natuur te lopen. Anders gezegd: na alle heibel die ik als kind had veroorzaakt, voelde vrij zijn gewoon veel beter.

Ik weet wel zeker dat niemand het daarmee oneens zal zijn.

Uit de eerste hand: levenslessen van een overlever

Dit boek gaat verder waar de film en het boek *Unbroken* ophouden. In *Don't give up* richt Louis Zamperini zich direct tot de lezer en leert hem of haar tien praktische levenslessen. Aan de hand van zijn eigen levensverhaal laat hij zien wat hem op cruciale momenten erdoor heeft gesleept.

Wie het boek *Unbroken* gelezen of de film gezien heeft, zal diep geraakt zijn door de geestelijke veerkracht waarmee Zamperini de zwaarste beproevingen het hoofd wist te bieden.

Louis Zamperini (1917-2014) was Olympisch atleet, soldaat en krijgsgevangene in W.O. II, inspirational speaker en schrijver. Zijn leven werd door Laura Hillenbrand beschreven in *Unbroken*, de *New York Times* bestseller die werd verfilmd door Angelina Jolie. In augustus 2014 overleed Zamperini op 97-jarige leeftijd.

UITGEVERIJ KOK – UTRECHT